

Täytäntöönpanosta päättäminen Tunnin Juna Oy -hankeyhtiön perustamisessa

3463/00.04.01/2019

Kaupunginhallitus 31.08.2020 § 313

Valmistelija: kaupunginlakimies Antti Mäkelä, antti.makela@salo.fi, 02 778 2302 ja lainopillinen avustaja Johanna Kuusisto.

Päätöksen täytäntöönpano Tunnin Juna Oy

Kaupunginvaltuusto päätti 11.5.2020 § 29, että Salon kaupunki lähtee osakkaaksi Helsingin ja Turun välisen raideyhteyden suunnittelua toteuttavaan hankeyhtiöön (Turun Tunnin Juna Oy), hyväksyi yhtiön perustamiskirjan, yhtiöjärjestyksen ja osakassopimuksen sekä päätti sitoutua yhtiön osakemerkintään ja pääomittamiseen enintään 3,74 miljoonan euron rahoitussitoumuksella siten, että vuoden 2020 osuus katetaan talousarvion investointimäärärahoista ja vuosille 2021-2024 tarvittavat määrärahavaraukset tehdään vuosittain talousarvion hyväksymisen yhteydessä. Päätöksestä on tehty Turun hallinto-oikeuteen kaksi valitusta, joista toisessa vaaditaan myös päätöksen täytäntöönpanon kieltämistä.

Hallintolain (434/2003) 49 f §:n mukaan päätöstä, johon saa vaatia oikaisua, ei saa panna täytäntöön ennen kuin se on saanut lainvoiman. Päätös voidaan kuitenkin panna täytäntöön lainvoimaa vaille olevana, jos laissa niin säädetään tai jos päätös on luonteeltaan sellainen, että se on pantava täytäntöön heti, tai jos päätöksen täytäntöönpanoa ei yleisen edun vuoksi voida lykätä

Kuntalain 143 § mukaan [kunnallisen toimielimen] päätös voidaan panna täytäntöön ennen kuin se on saanut lainvoiman. Täytäntöönpanoon ei kuitenkaan saa ryhtyä, jos oikaisuvaatimus tai valitus käy täytäntöönpanon johdosta hyödyttömäksi taikka jos oikaisuvaatimuksen käsittelevä toimielin tai valitusviranomainen kieltää täytäntöönpanon.

Kyseessä oleva hanke on yleisen edun kannalta merkittävä hanke, jonka vaikutukset heijastuvat koko yhteiskuntaan. Hankkeeseen osallistuvilla kunnilla vaikutukset ovat vahvimmat. Kuntaliiton lausunnon mukaisesti kunnan paikallisuudella tarkoitetaan, jossa kunnan toiminnan vaikutukset kohdistuisivat ensisijaisesti oman kunnan asukkaisiin, kun yhteistoiminnalla muiden kuntien kanssa mahdollistetaan toiminnan hyödyt myös yhdessä muihin kuntiin. Ratahanke edistää elinkeinoelämän, liikkuvuuden ja hyvinvoinnin yleisiä edellytyksiä ja voidaan siten nähdä kunnan toimialaan kuntalain mukaisesti kuuluvana tehtävänä.

Raideinvestoinnin suunnittelua varten perustetun hankeyhtiön osakkaaksi liittyminen ja hankeyhtiön rahoittaminen osakassopimuksen mukaisesti kuuluu kunnan yleiseen toimialaan kuntalain (410/2015) 7§:n mukaisesti. Suomen perustuslaissa (731/1999) on turvattu kunnallinen itsehallinto. Kunnan yleinen toimiala on yksi keskeinen osa kunnallista itsehallintoa.

Kunnan itsenäinen ja oma tehtäväpiiri tunnustetaan myös Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjassa. Itsehallinnon nojalla kunta voi päättää, mitä yleisen toimialan piiriin kuuluvia tehtäviä se hoitaa. Kunnan on toiminnassaan noudatettava muun muassa hallintolain (434/2003) 6§:n hallinnon oikeusperiaatteita ja tehtävien sisältöä ohjaavaa yksityiskohtaisempaa lainsäädäntöä. Kunta ei saa myöskään hoitaa tehtäviä, jotka on säädetty yksinomaan valtion viranomaisille kuuluviksi. Kuntalain (410/2015) 7§:n 1 momentin mukaan kunta hoitaa itsehallinnon nojalla itselleen ottamansa tehtävät ja järjestää sille laissa erikseen säädetty tehtävät. Laissa säädetään myös siitä, kun tehtäviä on järjestettävä yhteistoiminnassa muiden kuntien kanssa (lakisääteinen yhteistoiminta). Yleinen toimialasäännös katsotaan olevan luonteeltaan yleislauseke, jolloin toimialaa ei ole rajoitettu yksityiskohtaisella rajauksella tai kuvauksella kunnalle kuuluvista tehtävistä tai toimialasta. Kunnan toimialan ja päätösvallan sisällön katsotaan määräytyvän yksityiskohtaisemmin oikeuskäytännössä, jolloin säännöksen tulkinta muuttuu ajassa.

Osakkaiden yhtenäinen näkemys on ollut, että junayhteyden nopeuttamisella vastataan paineeseen kehittää alueiden ja seutujen saavutettavuutta ja hanke on siten elinkeinoelämän, kilpailukyvyyn, asuntotuotannon ja asukkaiden hyvinvoinnin kannalta tärkeää. Valtioneuvosto päätti 25.6.2020 valtuuttaa liikenne- ja viestintäministeriön perustamaan uudet, valtion osittain omistamat osakeyhtiöt: Suomi-rata-hankeyhtiö ja Turun tunnin juna -hankeyhtiö. Liikenne- ja viestintäministeriö voi allekirjoittaa yhtiöiden perustamissopimukset ja muut perustamiseen liittyvät asiakirjat ja merkitä valtion puolesta yhtiön osakkeet. Suomen valtion osuus kummassakin hankeyhtiössä on 51 prosenttia. 49 prosenttia hankeyhtiöiden rahoituksesta tulee kaupungeilta ja kunnilta niiden keskenään sopimassa suhteessa. Rahoitusosuudet on hankeyhtiön perustamisasiakirjoissa valmisteltu sillä oletuksella, että kaikki osakaskunnat osallistuvat rahoitukseen.

Euroopan komission CEF-komitea on 16.7.2020 tehnyt päätöksen myöntää Turun tunnin juna –hankkeelle avustusta hakemuksen mukaisesti. Tämä tarkoittaa sitä, että Turun tunnin juna saa rahoitusta yhteensä 37,5 miljoonaa euroa (50% kustannuksista) ajanjaksolle 08/2020–12/2023. Hanke on Euroopan komissiossa arvioitu niin merkittäväksi, että sille on myönnetty hakemuksen mukainen mittava avustussumma, joka on tarkoitettu hankkeen todellisiin kustannuksiin. Yhtiön perustamisen viivästyminen vaarantaa yhtiön mahdollisuuksia edetä hankkeessa hakemuksessa esitetyn aikataulun mukaisesti ja sitä kautta tuen saamisen osittain tai kokonaan. Saamatta jäävä tukiosuus kasvattaa osakkaiden kustannuksia hankkeesta.

Tuettavan hankkeen toteutuksesta tehdään sopimus Euroopan komission ja hakijan välillä. Sopimusluonnos on tarkoitus viimeistellä syyskuun loppuun mennessä, jotta lopullinen sopimus olisi allekirjoitettavissa ja hanke aloitettavissa marraskuun loppuun mennessä. Väylävirasto voi tehdä valmistelevia toimenpiteitä perustettavan yhtiön lukuun. Aikataulusta ja tukiehdosta seuraa kuitenkin, että jo sopimusvaiheessa on tehtävä ratkaisuja mm. Turku-Salo -välin suunniteltujen rataoikaisujen osalta. On Salon kaupungin ja salolaisten etujen kannalta tärkeää, että Salon

kaupungin edustus on mukana ratkaisuja tehtäessä eli yhtiö perustettaisiin suunnittelulla kokoonpanolla mahdollisimman nopeasti.

Osakassopimuksen kohdassa 1.4 todetaan: ” Mikäli tällaisesta [yhtiön perustamista koskevasta osakkaan] päätöksestä valitetaan tai päätöksestä on vireillä valitus, niin kyseinen Osakas sitoutuu parhaansa mukaan myötävaikuttamaan siihen, että tämä Sopimus ja sen mukaiset sitoumukset pysyvät kyseisen Osakkaan osalta voimassa ja täytäntöön pantavissa.”

Osakassopimuksen sopimustekstissä on varauduttu erilaisiin tilanteisiin mm. valituksista johtuen.

Hankkeeseen osallistuminen kuuluu kunnan toimialaan ja tilanne hankaloituisi merkittävästi, mikäli Salo ei jostain syystä pystyisikään osallistumaan hankkeeseen vastoin muiden osakaskuntien myönteisiä päätöksiä. Kaupunginvaltuusto antoi 24.8.2020 § 69 lausuntonsa sen päätöksestä 11.5.2020 § 29 tehtyihin valituksiin ja muun ohella lausui, että koska valittajan oikeusintressi ei vaarannu päätöksen toimeenpanosta huolimatta. johtuen ja huomioiden päätöksen täytäntöönpanoon liittyvät merkittävät yleiset edut sekä täytäntöönpanokiellon aiheuttama merkittävä haitta yleiselle intressille, ei täytäntöönpanokielloa tule asettaa.

Edellä olevan perusteella katsotaan, että kaupunginhallituksella on perusteet ryhtyä kaupunginvaltuuston päätöksen 11.5.2020 § 29 täytäntöönpanoon ennen päätöksen lainvoimaisuutta.

Vt. kaupunginjohtaja:

Kaupunginhallitus päättää käynnistää hankeyhtiön perustamiseen liittyvät toimet ja yhtiön osakemerkinnän ja pääomittamisen täytäntöönpanon muutoksenhausta huolimatta.

Päätös:

Merkittiin, että kaupunkikehitysjohtaja Mika Mannervesi oli kokouksen alussa paikalla toimiakseen asiassa asiantuntijana.

Kaupunginhallitus hyväksyi päätösehdotuksen.